

El mercat de Montmajor

per TOMÀS CASTELLS

(Amb la col·laboració de Ramon Riba)

Els mercats rurals, com el de Montmajor, a més a més de les vessants econòmiques i sociològiques, tenen un món particular que es pot descobrir a través d'un munt d'anècdotes.

Els mercats rurals han estat estudiats quant als seus orígens, la seva evolució, economia i sociologia. El lector interessat trobarà prou bibliografia al respecte. No hem pretès fer cap estudi rigorós d'aquest tipus, sinó viure unes hores un mercat, enraonar amb la gent i comentar-ho aquí d'una manera informal com "una xerrada de mercat".

Tots els mercats s'assemblen però no n'hi ha dos d'iguals. Al darrera del pintoresquisme del seu ambient i de les anècdotes es pot descobrir el món particular de la gent de les rodalies.

Per això ens arribem un dimecres qualsevol a Montmajor per veure què hi fa tota aquella gent a la plaça i per què hi fa cap cada setmana.

Quan no hi havia mercat

La gent d'aquests paratges encara es recorda del so de les cornetes del "Xiveca" i del "Colomet". Eren dos cunyats, marxants de Casserres. Passaven, ja fa anys, per les cases del terme. Anaven dalt d'un carro tibat per dos rucs. El "Xiveca" comprava ous, gallines i conills. El "Colomet" venia roba i una mica de tot. Paraven els dimecres prop de Montanyà i s'anunciaven a tocs de corneta.

També passava el Cerni de Casserres que comprava ous i conills. Arribava fins les Cots de Correà. Tot sovint tocava una corneta que els de Montmajor coneixien bé, ja que era d'un so més fort que la dels anteriors. La gent recorda també altres marxants: El Pere Riu de Puig-reig, el Cotillaire, el Ganxo i el Ramon de la Granota.

Encara més anys enrera, a finals del segle XIX, van deixar memòria del seu pas el Nogres de Gironella, que parava a Cal Cuc a comprar gallines, així com tres gallinaires més, el Polsaguera, el Segovi i el Teuler. De dos marxants, el Mitja Senyora i el Marxant del Pont, es diu que van morir de la pesta a Ca La Coixa.

El mercat de Montmajor, focus d'intercanvi econòmic i social

M.CASAS

"Montmajor és un poble de tres cases"

Així es llegeix a les antigues geografies. Eren La Casanova, Cal Sastre i La Creu. Ara La Casanova és estanc, botiga de queviures i punt de reunió, amb un banc que convida a seure i conversar.

En Josep Pujols, el "Corraler" ens explica qui són els homes que hi ha al darrera dels orígens del mercat.

—El primer va ser En Ramon Riba, el "Panxut de la Casanova" tenia botiga i negociava amb tot tipus de gènere. Més tard va posar hostal. Comprava cotxes antics, arribant a col·leccionar-ne catorze. Impulsar un mercat era un projecte temptador per a ell.

—A en Joan Figols, "l'home de la Coixa" o el "Joan de Cal Sastre", que era hostaler i botiguer també li anava bé la idea.

En Ramon Vilanova de La Llena, amo d'una de les cases de pagès més grans, va tenir també interès en què tirés endavant el mercat i junt amb els altres va ceder el lloc necessari.

Però com a tot arreu trobaríem més col·laboradors, a vegades oblidats.

—Em van dir que el dimecres es faria un mercat als Plans, davant l'hostal. Vaig anar per totes les cases fent-ne molta propaganda, puix que als marxants ens convenia això del mercat.— Ens ho diu el "Serra" de Casserres, Antoni Casals Postius, 91 anys, vidu.— Vaig ser dels primers a posar-hi parada.

Així, un dimecres del mes de juny de 1929 va començar el mercat. Ara Montmajor té més de tres cases i una activitat sorprenent.

Els marxants

No els va costar gaire als marxants establir-se al mercat. Els representava establir un dia a la setmana i la possibilitat d'augmentar els clients.

Hi començaren a venir el Catllar de Puig-reig, el Gravat de Gironella, el Cap Gros de Casserres, el Llop de Gironella, el Llarguet de Cardona, el Marxantet, anomenat també el

"quinze dies" o "el Titella". Aquest últim continua posant la parada avui dia. Ens diu:

—Vinc aquí al mercat des de l'any trenta quatre. Llavors tenia divuit anys. Portava les mercaderies a dalt d'un ruc. El dilluns sortida de Prats cap a Viver, Serrateix i Sant Joan, el dimarts a les cases de Montmajor on dormia per esperar el mercat del dimecres. En acabat anava a dormir a Sorba, el dijous continuava cap a Gargallà i el divendres cap al Pujol, Cardona i Sant Cugat. A Cardona m'hi vaig casar.-

Els productes que ofereix són semblants als que oferia fa anys. Ell mateix ens els recita:

—Camises, mitjons d'esport, llençols, teixits, fils, vetes, botons, trenyelles, vestits d'home, mitges de punt anglès, barrets, braçalets, màquines de cosir, pinso, pollets, i gallines. Tiro fotografies a les primeres comunions i faig arreglar rellotges. També veng revistes, el TBO, carretons, cotilles amb cassoles i branilles, sostenidors, colònia, llapissos i gomes i detergent "tacetà". Distribueixo l'Hola a domicili. Si em demanen algun altre servei o producte també miro de fer-ho.

Altres marxants varen anar venint, el Belardu de Cardona, el Ferriols de Puig-reig, el Serra i el Valset de Navàs, el Camadai i el Bigues. També van aparèixer conillaires, el Sant, el Modesto i la Rosita de Casserres.

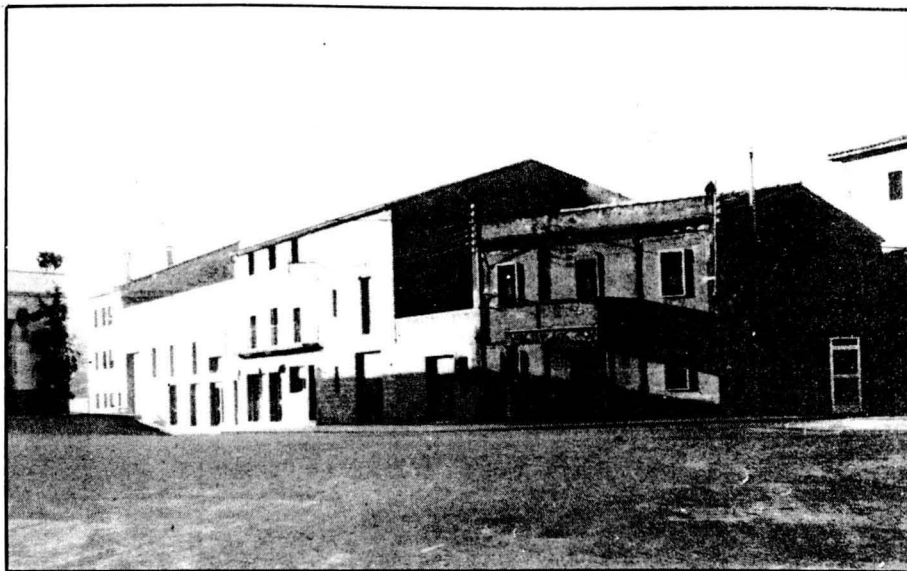
Un lloc de parada i fonda

L'esmorzar és un dels costums que no falta mai els dies de mercat. Cap a les deu la fonda i el cafè estan plens de pagesos. Els negociants i marxants han esmorzat més de matí. Gairebé no s'hi veuen dones, ho han fet abans de sortir de casa a corre-cuita.

Mentre es menja el peu de porc, la vedella amb bolets o la botifarra amb mongetes, sense oblidar el "carajillo" es fan tractes, hom s'asabenta dels últims preus i de les notícies i comentaris del moment. Hi ha pagesos que van al mercat només per esmorzar i pel que aquest acte comporta.

Aquests indrets sempre han tingut tradició d'hostals. Just per aquí hi passen dues carrerades. Una era el pas obligat del ramats que pujaven del pla a la muntanya abans de Sant Joan i tornaven a baixar per l'octubre fins Tots Sants. Venien de lluny, com els ramats de Poblet i per Cardona, Cal Bisbe, Cal Tíllot, La Ferreria, La Mare de Déu del Bosc, Codonyet, l'Hostal del Gran Nom i La Riereta pujaven cap a les pastures de muntanya.

Altres venien per Navàs, Sant Feliu, Torrentmal, Cal Bisbe, i es dirigien cap a les zones ramaderes del Lluçanès i Osona per Cabirols, el

Plaça del Mercat de Montmajor

REGIÓ - 7

Riu, les Forques i el Corral de Canudes.

La gent pernoctava als hostals d'aquesta cruïlla: Cal Bisbe, abans anomenat l'Hostal de la Mala Fogassa, Cal Mort, també anomenat Cal Cuc, La Ferreria i la Roca. Daten de la segona meitat del segle XIX, excepte l'Hostal de la Mala Fogassa que és molt més antic.

El Corral, hostal on s'hi tancava també el bestiar, fou traslladat al poble, a Ca la Coixa o Cal Sastre per poder estar més protegit després d'haver tingut una desagradable visita dels lladres.

Més tard amb el mercat s'instal·là l'hostal de La Casanova i actualment la Fonda Tor i Cal Bertran.

Un món al voltant del pagès

En sortir de l'esmorzar és l'hora de màxima eferescència a la plaça. Aparentment sembla un batibull però en el fons tot és molt ordenat. A la gent la trobareu cadascú al seu lloc i a la seva hora, a la fonda habitual, a la taula de costum, al racó de plaça de sempre. Al pagès, amant dels costums fixos això li agrada, li dona seguretat.

L'evolució del mercat ha tingut els seus alts i baixos. De l'any 29 al 35 va anar pujant. A partir del 39 van entrar-hi nous factors com l'intercanvi i l'estraperlo. Als anys 50 va tenir el màxim esplendor i després va anar baixant fins a romandre estable actualment. Quan alguna circumstància l'ha fet perillar, com els interessos i pressions d'altres mercats veïns, els comerciants d'aquí han lluitat contra el boicot pagant més car que els altres procurant que no quedés ni una dotzena d'ous per vendre.

Podríem continuar la llista de marxants que anaven apareixent: El Nen dels Rucsm que comprava garrins, el Guardiola i el Bonany de Cardona, el Cartutxes, el Genet de La Sala, el

Marcelino dels Torrents, el Torres, el Cama de Ruc de Cardona, el Roc de Manresa, el Peret Vermell, el Salvador, el Tresserra, el Guerris i el Sant Pare de Solsona.

La relació de porcaters també és llarga: EL Xisquet Curmà, el Rota de Gironella, el Banés de Casserres, el Xamal de Sallent i el Tennis. Actualment vénen tractants de bestiar: El Cubinsà, el Gassó, el Panxeta de Navès, el Biga, el Moni de Cardona, el Vicens, el Tufa i el Fobas,...

Seguiríem una bona estona citant els conillaires, els marxants que posen parada actualment, les botigues, magatzems, pinsaires, la munió de representants i les set delegacions de bancs i caixes...

Esgarrifa pensar en els canals de comercialització que utilitzen els pagesos i en els intermediaris que hi ha al seu voltant.

Una reflexió

A la formació del mercat hi han contribuït molts factors. Ha estat principalment un intent per part de venedors i compradors per arribar a més pagesos i tenir-los més a tret. Des de llavors fins ara la major part de les iniciatives les han pres els comerciants. Els pagesos són el motiu principal, però la seva participació no ha estat la més activa, més aviat ha patit i segueixen patint una dolenta organització de la comercialització dels seus productes.

Però d'altra banda els pagesos s'han pogut apropar al lliure mercat, a la competència, a la informació, han tingut més opcions i han pogut comparar ofertes.

Els mercats han passat de ser un lloc de compra, i venda directa dels productes a una ocasió per fer tractes, de trobada, d'intercanvi d'informació i de relació social. Però no hi ha dubte que continuen acomplint una funció útil al pagès i essent un centre d'interès per a ell.